

Bestyrelsen, Vejle afdeling, november 2019

Årsberetning 2019

Velkommen til årsmødet 2019 i Danmarks Naturfredningsforening i Vejle Kommune

Højvande ved strandengen ved Tirsbæk Strand.

DN har ca. 131.250 medlemmer på landsplan, hvilket er ca. 2.000 flere end i 2018. I Vejle Kommune har vi pr. 30. oktober i år 1.978 medlemmer, hvilket er en smule færre, end vi havde i oktober 2018, hvor vi var 2.014 medlemmer.

DN Vejle har fortsat en bestyrelse på 9 medlemmer og en suppleant. Herudover er der i Jelling en lokalgruppe på 6 medlemmer. Endelig kan bestyrelsen i forbindelse med specifikke sager knytte ad hoc medlemmer.

Vi er aktive medspillere i den offentlige planlægning i forbindelse med en lang række forskellige sagsområder. Vi udarbejder talrige høringssvar, hvoraf nogle medfører ændringer i f. eks. planer og strategier. Overordnet arbejder vi for et bæredygtigt samfund med en rig og mangfoldig natur, et smukt varieret landskab og et sundt miljø.

Hvis vi skønner, at en tilladelse vil betyde en væsentlig forringelse af natur, landskab eller miljø, og hvis vi mener, at en afgørelse strider mod den gældende lovgivning, anker vi sagen til Miljø- og Fødevareklagenævnet, Planklagenævnet eller Byggeklageenheden. I mange af sagerne har klagenævnene givet os medhold.

Vi er naturens øjne og stemme i kommunen, og ser vi væsentlige forhold, der er i strid med lovgivningen, som oftest naturbeskyttelsesloven, anmelder vi disse forhold til myndighederne.

Vi er repræsenteret i Miljøforum og bestyrelsen samt rådet for Vejle Ådal og Vejle Fjord. Herudover vil vi bl.a. være repræsenteret i nogle af de vandråd, der skal rådgive kommunerne ved udarbejdelse af vandområdeplanerne for 2021-2027.

Efterfølgende årsberetning er på ingen måde komplet for bestyrelsens arbejde i det forløbne år, men giver et billede af noget af det, som vi har beskæftiget os med i 2019.

Fredninger

Udsigten fra området ved Tørskind Grusgrav mod NV.

Som nævnt i tidligere årsberetninger er Vejle Kommune beriget med 16 større fredede områder, der alle er landskabsfredninger, og hvor de største f.eks. fredningen omkring Rørbæk Sø, Hærvejen og Gudenåens Kilder dækker et areal på ca. 2.100 hektar og Nybjerg Mølle fredningen ca. 1000 ha. Andre større fredninger er Tirsbæk- og Ulbækhusfredningerne samt Randbøl Hede og Rand Fjord, som vi deler med henholdsvis Billund og Fredericia Kommune, og ikke at forglemme Højen Bæk og Grejs Ådal. Herudover er en række små lokaliteter berørt af fredningsdeklarationer, og endelig er samtlige kirker i landdistrikterne omgivet af mindre fredninger (Exner), hvis formål er at sikre indsigts til og udsigt fra kirkerne.

Vi har i det forløbne år skrevet høringssvar på 12 ansøgninger til dispensation af projekter i de fredede områder og herunder deltaget i 1 besigtigelse med fredningsnævnet. 8 af sagerne er endnu ikke afsluttede. I de afsluttede sager har der været overensstemmelse mellem DN's anbefaling til fredningsnævnet og fredningsnævnets afgørelse.

Fredningsforslag for dele af Vejle Ådal

Runkenbjerg med nyudsprungne træer.

I både årsberetningen for 2017 og 2018 omtalte vi grundigt fredningsforslaget for dele af Vejle Ådal strækkende sig fra Vingstedvej ca. 10 km vest for Vejle og til Slotsbjergvej ca. 17 km vest for Vejle, en strækning på godt 7 km af Vejle Ådal med varierende bredde dækkende et areal på ca. 850 ha.

Sagen er endnu ikke afsluttet.

Det oprindelige fredningsforslag blev fremsendt til fredningsnævnet den 21.3.2017. Efterfølgende blev der afholdt offentligt møde og besigtigelser til berørte lodsejere.

En række kommentarer blev fremsendt til Fredningsnævnet, og på baggrund af disse udarbejdede DN et revideret fredningsforslag med hensyn til afgrænsning og bestemmelser. Forslaget omfatter 123 lodsejere og 847 ha. Dette forslag blev fremsendt til fredningsnævnet den 12.12.2017.

Fra Runkenbjerg mod vest.

Den 12.11.2018 meddelte fredningsnævnet, at de havde besluttet at tage det reviderede forslag til følge.

Nævnet anførte: ”Fredningsnævnet har ved beslutningen om at gennemføre fredningen taget udgangspunkt i, at fredningen ikke skal lægge hindringer i vejen for den hidtidige erhvervsmæssige udnyttelse af arealerne i ådalen med især landbrug, dambrug og skovbrug, idet nævnet har ønsket at tage vidtgående hensyn hertil, og til beboerne i ådalen, således at der efter fredningen fortsat sikres en erhvervsmæssig udvikling inden for fredningsområdet.”

Afslutningsvis i samme skrivelse bad fredningsnævnet lodsejerne om at fremsende erstatningskrav inden 1.1.2019, og oplyste at når erstatningskravene er opgjort vil fredningsnævnet afgive kendelse om fredning og kendelse om erstatningskrav.

Den 4.2.2019 meddelte fredningsnævnet, ”at på baggrund af sagens omfattende karakter, herunder antallet af lodsejere i ådalen og de erstatningsretlige problemer, er det nødvendigt at forlænge fristen for forslagens behandling med 2 år, således at fristen for sagens afslutning fastsættes til den 22.3.2021.

Planstrategi 2019 for Vejle Kommune og Trekantsområdet

I sommeren 2019 fremsendte Vejle Kommune forslag planstrategi for kommunen og trekantsområdet. Planstrategien blev vedtaget af kommunen den 2.10.2019.

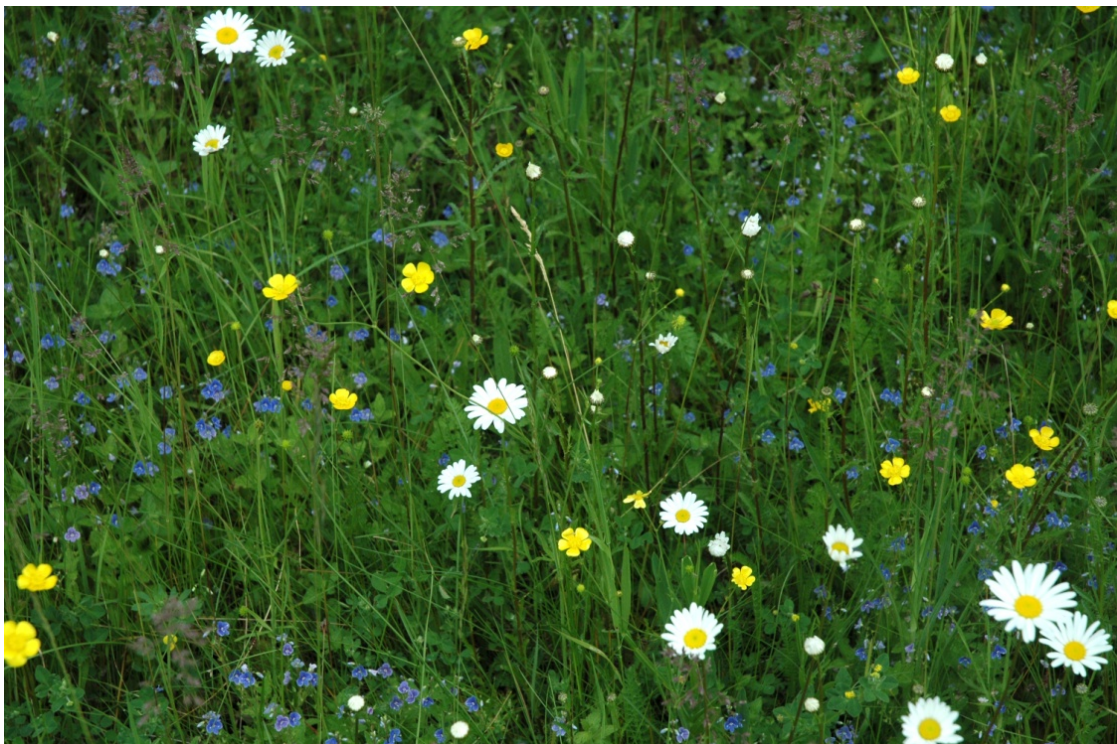
DN gav i høringssvaret udtryk for, at strategierne indeholder en lang række fornuftige tilkendegivelser. Klimaforandringer, begrænsning af CO₂-udledning, genbrug og vedvarende energi har således fået plads i strategierne.

Derimod savnede DN, at Danmarks største sammenhængende naturområde, vejkanterne/grøftekanterne var omtalt.

Grøftekant med en artsfattig vegetation.

På grund af gødning fra de tilstødende marker og for sen slåning, er vejkanternes vegetation i dag, især i den østlige del af Vejle Kommune, meget fattig. Vegetationen består ofte af vild kørvel, stor nælde og græsser som draphavre og kvik. Vejkanterne er desuden fattige på fugle og insekter, herunder sommerfugle. Tidligere kunne man nemt plukke en alsidig blomsterbuket langs vejene. I dag må buketten købes hos blomsterhandleren.

Rigt blomstrende grønne kant. Slåning sidst i maj

Blomstrende grøftekant på sandet jord eller råjord i den vestlige del af kommunen.

Grøftekant med Liden Klokkeblomst, en god indikator.

Vores høringssvar blev læst af kommunen. I slutningen af oktober indkaldte Vej & Park DN til et dialogmøde om den fremtidige forvaltning af Vejle Kommunes græsrbatter. Mødet var yderst positivt, så forhåbentlig vil plejen af grøftekanterne i fremtiden ændres så biodiversiteten genskabes langs vores veje.

Biodiversitetsplan 2020 – 2024 for Vejle Kommune

Udkastet til planen var i høring i løbet af sommeren 2019. I august indsendte DN et høringssvar. Overordnet fandt DN, at det er en god og ambitiøs plan for, hvordan Vejle Kommune kan bidrage til at forbedre den biologiske mangfoldighed i kommunen.

Vi kom med forslag til forbedringer af planen. Disse er taget til efterretning af kommunen, og en del er blevet indarbejdet i den endelige biodiversitetsplan.

Almindelig Blåfugl.

2.262 planter- og dyrearter er rødlistede (og dermed truede) i Danmark, og flere er i fare for at forsvinde på kort eller længere sigt. Naturen er trængt, og historierne om tab af biodiversitet er utallige. Siden 1950'erne er 12 ud af 73 dagsommerfugle forsvundet fra Danmark, siden 1989 er mængden af insekter i Vesteuropa, målt i biomasse faldet med 80 %, og siden slutningen af 1970'erne er der forsvundet næsten 3 millioner fugle fra agerlandet i Danmark.

De mange truede arter, der er i fare for at forsvinde fra Danmark, er et billede på den globale biodiversitetskrise. Biodiversitetsforskere kalder nutiden for *den sjette masseuddøen* og sammenligner hermed det tab af mangfoldighed af arter og levesteder, der er sket de sidste 50 år, med den voldsomme uddøen, som har fundet sted mindst 5 gange tidligere i jordens historie. Men i modsætning til tidligere, hvor arters uddøen ofte var en følge af voldsomme meteornedslag eller udbrud fra supervulkaner, er tabet af mangfoldighed menneskeskabt og sker ofte i en grøn og velordnet verden uden tydelige katastrofesignaler. Det er med andre ord let at overse, at naturen bliver fattigere på arter og levesteder, hvorfor nøjagtig viden om naturens tilstand og udvikling er nødvendig for at bremse tilbagegangen i biologisk mangfoldighed.

Skarlagen-vokshat.

Vejle Kommune er sammen med Silkeborg Kommune den kommune, der har flest rødlistede arter, nemlig 269. I bunden ligger Ishøj og Vallensbæk med 4 rødlistede arter.

Nogle af de væsentligste årsager til tilbagegangen af biodiversitet er at arterne har for lidt plads, naturområderne er for spredte og der er for lidt sammenhæng i naturområderne.

Forhåbentlig vil biodiversitetsplanen vise sig at være med til at bedre forholdene i Vejle Kommune.

Udkast til Natur- og Friluftsstrategi 2019

Udkastet var i høring ind til 25.9, og strategien afløser en strategien fra 2015. DN Vejle indsendte et høringssvar, hvor vi overordnet gav udtryk for, at strategien er god og ambitiøs for både naturen og friluftslivet.

Vi kan dog være bekymret for, at der kan opstå en konflikt mellem benyttelse og beskyttelse, og vi påpegede, at udmøntningen af friluftsstrategien ikke må bidrage til forringelser af naturen.

Under målene i strategien for friluftsliv anføres det, at Vejle Kommune vil arbejde for at være Danmarks bedste kommune for friluftsliv og Danmarks bedste cykelkommune.

DN finder, at det er fint at have et højt ambitionsniveau for cykling og friluftsliv, selvom det er svært målbare forhold.

Det er DN's opfattelse, at udkastet til Natur- og Friluftsstrategien i for høj grad fokuserer på mountainbikes og racercykler, men ikke brugen af cyklen som det daglige transportmiddel, der meget ofte kombinerer transport med en friluftstrategi.

Mountainbikespor kan skabe ødelæggende forstyrrelser for nogle af skovens fugle og dyr, herunder rovfugle.

Vi har foreslået, at mountainbikespor primært anlægges uden for skov- og naturområder, og såfremt der absolut skal anlægges mountainbikespor i skov- og naturområder, foreslår vi, at der ved hjælp af zonerings sikres væsentlige stillezoner.

Ligeledes finder vi det hensigtsmæssigt, at der inden der gives tilladelser til mountainbikespor i kommunale skove og eventuelt støtte til spor i de private skove, gennemses skoven vinteren før for rovfuglereder, således at man sikrer sig, at rovfuglebestanden ikke påvirkes negativt.

Den fine store muslingebanke i inderfjorden ved Albuen.

En kabelbane for vandski ved Albuen har også fået plads i udkastet til friluftsstrategien. En kabelbane i Vejle inderfjord vil ikke kunne etableres uden væsentlige forringelser af naturforholdene i Vejle Inderfjord. Den påtænkte placering nær Albuen vil nødvendiggøre afgravning af inderfjordens største og fineste muslingebanke. En sådan afgravning vil være i direkte konflikt med de tiltag, som kommunen er i gang med, herunder forsøg med at øge udbredelsen af muslingebanker for at forbedre de fysiske forhold og vandkvaliteten i Vejle Fjord. Som bekendt har Vejle Fjord det skidt, hvor den økologiske tilstand i inderfjorden er ringe og i yderfjorden dårlig.

Udkastet til strategien nævner skræntskovene og gamle træer i forbindelse med landskabelige indtryk. Vi har foreslået, at ordlyden skærpes og ændres til ”at bevare skræntskovene og de gamle træer, der har betydning for både det landskabelige udtryk og for en rig biodiversitet i Vejle Ådal og ved Vejle Fjord.

Ligeledes gør vi opmærksom på, at staten har besluttet, at 20% af statens skove skal lægges urørt inden 2030. Vi foreslår derfor, at Vejle Kommune udlægger minimum 20% af de kommunalt ejede skove til urørt skov.

Tilladelser efter § 35 i planloven – såkaldte landzonetilladelser

Vejle Kommune giver en lang række landzonetilladelser for byggerier i det åbne land, og DN får fremsendt alle disse afgørelser til orientering. De fleste er uproblematisk. Såfremt vi finder, at afgørelsen er problematisk, har vi mulighed for at påklage afgørelsen til Planklagenævnet.

I slutningen af 2018 gav Vejle Kommune landzonetilladelser til flere fritliggende gyllebeholdere i det åbne land uden tilknytning til andre landbrugsbygninger. DN er generelt i mod, at der placeres decentrale gyllebeholdere, da det kan give mulighed for at etablere yderligere beholdere og stalde, der med tiden kan udvikle sig til et jordløst landbrug.

Påbegyndt gylletank inden klagefristens udløb.

Planlagt gylletank alt for tæt på vandløb.

Vi besøgte to steder, hvor vi kunne konstatere, at placeringen det ene sted var landskabelig uheldig, og det andet sted uheldig, da et vandløb forløb alt for tæt på gyllebeholderen.

Ligeledes var byggeriet af gylletankene påbegyndt inden klagefristen for landzonetilladelserne var udløbet.

Vi påklagede begge afgørelser til Planklagenævnet. Den ene sag er afsluttet ved klagenævnet, der gav os medhold og hjemviste sagen til fornyet behandling i kommunen. Den anden sag er endnu ikke afgjort.

I begyndelsen af 2019 gav Vejle Kommune en landzonetilladelse til fem 6 meter høje lysmaster til brug på en privat ridebane på en ejendom beliggende i det åbne land ca. 2 km fra nærmeste gadebelysning. Det var DNS vurdering, at lysmasterne specielt i vinterhalvåret, når

der lys i masterne, ville udgøre et forstyrrende element i landskabsoplevelsen og skabe lysforurening.

Planlovens landzonebestemmelser har bl.a. til formål at værne om de landskabelige interesser og hindre uplanlagt bebyggelse i det åbne land. Som udgangspunkt skal det åbne land friholdes for anlæg, der ikke er erhvervsmæssige nødvendige for jordbrugserhvervene.

Vi kunne på ingen måde anse de fem lysmaster for at være nødvendige for ejendommens drift som landbrugsejendom, hvorfor vi påklagede kommunens afgørelse til Planklagenævnet. Planklagenævnet gav os medhold og ændrede kommunens landzonetilladelse til et afslag.

Bastant betonmur og yderligere terrænreguleringer

Igen i 2019 har vi brugt meget tid på en enkelt sag, der har mange aspekter, og som også blev omtalt i vores årsberetning for 2018. Ejendommen er beliggende inden for strandbeskyttelseslinjen, hvor det er naturbeskyttelsesloven § 15's bestemmelser, der er gældende. Tilstandsændringer, herunder terrænreguleringer inden for strandbeskyttelseslinjen er ikke tilladt. På ejendommen er der sket voldsomme terrænreguleringer, som vi adskillige gange har anmeldt. Af uransalige årsager kan hverken kommune eller kystdirektorat se, at der er foretaget terrænændringer.

Bjerlev Hede

En blomstrende Bjerlev Hede truet af tilgroning med nåletræer.

I vores årsberetning fra 2018 blev Danmarks Naturfonds planlagte køb af matrikel 56b på Bjerlev Hede omtalt i detaljer.

Ganske kort. Danmarks Naturfond modtog for et par år siden en testamentarisk gave, der var øremærket til erhvervelse af et naturområde i Vejle Kommune.

Matr. nr. 56b på Bjerlev Hede, ca. 6,5 ha, var til salg og købet er nu næsten effektueret.

Bjerlev Hede er et af kommunens fine naturområder og rummer talrige sjældne planter og insekter, der ikke vil overleve, såfremt området springer i skov. Hovedparten af Bjerlev Hede blev tilplantet efter 1910. Matr. nr. 56b består af hede, hedekær og 3 søer, men en del af området er sprunget i skov med bevoksning af nål og birk, hvorfor der var behov for en større trærydning for at genskabe den lysåbne natur.

Denne rydning er stort set afsluttet. Arbejdet er udført af Naturfonden, men lokalafdelingen har bistået specielt med at fjerne mindre træer, som de store maskiner ikke tog sig af.

Vejle Kommunes naturforvaltning har været yderst hjælpsomme og har foranstaltet at hele matriklen er blevet heget, således at afgræsning med i første omgang får kan opstartes.

Det planlægges at anlægge en mindre parkeringsplads ved naturarealet, ligesom der vil blive opsat et bænkebord og en diskret informationstavle.

I DN Vejle er vi meget tilfredse med købet, vi ser frem til at naturværdierne bliver endnu bedre, og vi glæder os til, at mange borgere vil finde vej til denne naturperle og nyde den.

Naturpleje

Tilgroning, opdyrkning, sprøjtning, gødsning truer fortsat den mangfoldige natur i mange af vores naturområder.

Høslætlaug på arbejde på engen ved Kval Mølle.

Ved Kvak Mølle fortsætter et høslætlaug, hvor DN er repræsenteret, med at pleje en eng. Det er velkendt, at når man slår græs og urter med le og efterfølgende river høet sammen og fjerner det, gavner man artsrigdommen for de mange planter, der har det svært i konkurrencen med græsser og brændeælder.

Høslætlaug under ledelse af Ronni Røjgård har igen i år med le og river plejet engen ved Kvak Mølle. Naturtilstanden på engen fortsætter med at bedres.

DN foretager to gange årligt naturpleje på gravhøjen Ravnhøj ved Jelling.

DN er fortsat sammen med Grønt Forum aktiv i flere Kogræsserlaug i kommunen. Det er vigtigt at få afgræsset de mange enge og overdrev, for at bevare og forbedre naturkvaliteten på disse nu sjældne naturtyper. Vejle Kommunes natur- og miljøforvaltning er fortsat meget velvillige i forbindelse med opstart af disse laug bl.a. i forbindelse med den nødvendige hegning.

Fint overdrev i Bredballe, der i flere år har været afgræsset.

Der er nu opsat informationstavler vedrørende kogræsning og natur ved disse naturområder. Informationstavlerne er finansieret af Vejle Kommune med en betydelig støtte fra DN's Grønt Guld, der igen støttes af Velux Fonden

Affaldsindsamlingen i foråret

DN arrangerer fortsat hvert år i april over hele landet affaldsindsamling med henblik på at gøre forårsrent i naturen. Det er en dårlig vane at deponere dåser, plastikposer, mælkekartoner, cigaretskod osv. i naturen. Filterne på cigaretterne er uendelig længe om at

blive nedbrudt og ender som mikroplast. Og ærgerligt er det, at der overhovedet er behov for at samle affald.

I Vejle Kommune samarbejder DN med Grønt Forum om affaldsindsamlingen. Mange foreninger, skoler og enkeltpersoner deltager. Der samles meget affald, og forhåbentlig er denne indsamling medvirkende til, at borgerne får øjnene op for, at affald ikke skal smides i naturen.

Tak til alle, der mødte op.

Ture

Igen i 2019 har DN Vejle arrangeret mange ture i vores smukke landskaber og natur, hvor såvel medlemmer som ikke-medlemmer er velkomne. Disse ture er som oftest yderst velbesøgte, og for os er det en fornøjelse at formidle viden om naturen.

Stranden ved Hundshage.

13.4.2019 Fossiler ved Hundshage. Der blev fundet muslinger, snegle og sporfossiler og set smukke aflejringer af ler og sand i de 22 mill. år gamle aflejringer i skrænterne. Herudover blev der fundet flinteflækker og østers af nyere dato fra en stenalderboplads, der nu ligger ude i fjorden.

8.5.2019 Forårstur i Vejles bynære natur. En smuk tur gennem Pedersholm Skov til Kongens Kær på tværs af smeltevandsslugterne gennem hulveje og forbi resterne af østrigsk/prøjsiske skanser fra 1864 udgravede af udkommanderede seminarister fra Jelling. Undervejs smukke forårsblomster, bl.a. tandrod, skovmærke og kællingetand.

26.5 Nattergalens sang i morgendæmringen ved Jelling. Nattergalen var tavs, selvom den var hørt aftenen før. Til gengæld hørte vi: Solsort, Bogfinke, Musvit, Blåmejse, Gærdesmutte, Fuglekonge, Rødhals, Sangdrossel, Tornsanger, Havesanger, Munk og Ringdue.

Maj-Gøgeurt på engen ved Fløjstrup Bæk.

16.6.2019 De vilde blomsters dag ved Fløjstrup Bæk. 41 deltagere vandrede langs Fløjstrup Bæk. På det lille, men artsrig overdrev, fandt vi bl.a. Dværg-Pericon, Bredbladet Timian, Farve-Visse og Alm. Mælkeurt. På engen stod hundredvis af Maj-Gøgeurt.

Året Agerhat.

8.9.2019 Svampetur i Jelling Skov – Naturens dag. På grund af den manglende regn var svampesæsonen kun netop begyndt. På trods af dette fandt vi mange forskellige arter, også spiselige, f.eks. Orange skælrørhat, Broget skørhat, Almindelig kantarel og Rødgul pigsvamp. I en flisbunke blev den meget sjældne Året Agerhat fundet.

Haraldskær Avlsgård.

8.9.2019 Byg dit eget insekthotel – Naturens dag. På Naturens dag var adskillige stande stillet op ved Haraldskær Avlsgård, og i en af disse var vi gået sammen med Naturstyrelsen Trekantområdet. De besøgende kunne selv bygge boliger til vilde bier, og boligen var til at tage med hjem. Et udvalg af vilde bier var sat på nåle i kasser og der blev fortalt om de vilde biers levevis og trængsler, herunder mangel på egnede levesteder i den danske natur.

Stenhøj Strand.

14.9.2019 Sten på stranden. I dejlig septembersol kiggede vi på sten ved Stenhøj Strand. Der blev fundet granitter, gnejser og forfyrer fra Jordens urtid, 570 mill. år gamle scolithosesandsten med spor efter ormelignende bunddyr, som levede syd for ækvator og 70 mill. år gamle forstenede søpindsvin, der levede på samme tid som de sidste dinoaurer.

Dagens høst af svampe gennemgås.

5.10.2019 Familiesvampetur i Engelsholm Skov. Godt 80 mennesker i alle aldre mødtes i det fine efterårsvejr. Efter de foregående ugers regn var der rigtig mange svampe. Lars Kromann afsluttede dagen med en fin og grundig gennemgang af de svampe, vi havde fundet.

Nyhedsbreve

DN – Vejle udsender hver 3. måned et nyhedsbrev, hvor vi fortæller om vores arbejde, ture og arrangementer samt aktuelle historier fra Vejle Kommunes natur. Alle nyhedsbrevene kan ses på vores hjemmeside på internettet og herudover sendes de til de af vore medlemmer, hvor vi har en e-mail adresse.

Tak

Spankulerende stork ved Farre juni 2017.

Og til slut en tak for samarbejdet til politikere i Vejle Kommune og de mange dygtige medarbejdere i forvaltningen, og til Vejle Amts Folkeblad, der jævnligt skriver om forhold, der relaterer sig til naturen i Vejle Kommune.

Vejle 7. november 2019

På vegne af afdelingsbestyrelsen
Uffe D. Rømer,
Formand DN – Vejle